

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระนะ วันพระนี่เราต้องมีหลักใจ เวลาหิวข้าวกินข้าวก็หายนะ เวลาเราทุกข์ เรา ร้อน เราอบน้ำ เราก็อบาย เวลาเราหนาว เราห่มผ้า มันก็อุ่น เรื่องของร่างกายมันพอบรรเทากันไป แต่เวลาเรื่องของความทุกข์นี่มันทุกข์มาก เวลาทุกข์มากมันอยู่ในหัวใจ เราแบกรับไว้มันหนักมาก ทีนี้พอมันหนักมาก องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติดีนะ ไปเรียน ๖ ปีหนักขนาด ไหน เรียนกับเขา นั่นนะ ไอ้ตรงนั้นมันเป็นอรรถกถาตามโยค คือหนัก หนักมาก แล้วหนักแบบว่า ไม่เข้าใจ หนักแบบไม่มีหลักมีเกณฑ์

แต่องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพอตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นี่กิเลสมันอยู่ที่ใจ ถ้าแก้ที่ใจมัน ก็ต้องอาศัยระหว่างกายกับใจ เราถึงต้องมีการอดนอนผ่อนอาหาร ไม่ให้ร่างกายมันเข้มแข็งเกินไป คูณ เวลาคนร่างกายเข้มแข็งเกินไป เดี๋ยวนี้โรคอ้วน โรคอ้วนต้องพยายามลดน้ำหนัก ลดความอ้วน ลงมา นี่ก็เหมือนกัน ถ้าร่างกายมันมีน้ำหนักนะ มันมีพลังงานของมัน มันจะกดถ่วงหัวใจ คือมัน คิด มันพุ่งชนไปตามแต่พลังงานที่มันขับไล่ไป องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นตรงนั้น ถึงว่าอด นอนผ่อนอาหารเพื่อให้มันเบาลงมา จะเข้ามาตรงนี้ จะเข้ามาตรงทำสมณะ

องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเขา ที่ว่า ๖ ปี อันนั้นนะเป็นฉาน ฉานโลภีๆ หมายถึงว่า เกจิอาจารย์ภาคกลางทั้งหมดที่ทำเครื่องรางของขลัง นี่ฉานโลภีๆ ฉานโลภีๆคือความ สักดิ์สิทธิ์ไง ความศักดิ์สิทธิ์ ผู้ที่ศักดิ์สิทธิ์ ผู้วิเศษ ผู้วิเศษ ผู้ศักดิ์สิทธิ์ไม่ใช่ธรรม

ธรรมคือการชำระกิเลสในหัวใจ ถ้าชำระกิเลสในหัวใจ แล้วตรงนี้ เรานี้เป็นปุถุชน ตอนนี้เป็น ที่ว่าโลภีๆปัญญา กับโลกุตระปัญญาตรงนี้ เราเน้นตรงนี้มาก ที่ว่าเขาว่าใช้ปัญญาเป็นวิปัสสนา ต้องใช้ปัญญาวิปัสสนา

มันเป็นวิปัสสนิก มันเป็นความเข้าใจของโลภียะ เป็นความเข้าใจของปรัชญา สิ่งที่เป็นปรัชญาอันนี้ ถ้าเราใช้ปรัชญา เราใช้ความคิดขนาดไหน มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันก็เป็นสมถะ

สมถะคือทำสมาธิ คือทำหัวใจให้สงบ คือสมถะ สมถะคือการทำใจให้นิ่ง ถ้าทำใจให้นิ่งแล้วมันก็มีมิจฉา มีสัมมาอีกนะ ถ้าเป็นมิจฉา พวกที่ว่าส่งออก พวกมิจฉา หรือว่าพวกที่กระทำคุณไสย ไม่ใช่ทำใจให้นิ่งแล้วจะถูกหมคนะ ทำใจให้นิ่งแล้วมันยังเป็นมิจฉา เป็นสัมมา ถ้าเป็นสัมมา สัมมาคือความถูกต้อง ถ้าเป็นความถูกต้องมันต้องมีสติ การประพฤติปฏิบัติถึงต้องมีสติตลอดไป ดังนั้นมีสติตลอดไป ก็เลิกสนใจใจของเรามันจับไป

เวลามันจับไปมันต้องการความสะดวก มันต้องการตามจินตนาการของมัน พอต้องการตามจินตนาการของมัน มันก็ขุดบ่อ ขุดความคิด ขุดบ่อล่อไว้ให้หัวใจมันตก ให้มันนิ่งๆ อย่างนั้นนิ่งๆ อย่างนั้นนิ่งๆ หัวตอ หลวงปู่เจี๊ยะบอก “แซ่ไว้ มันไม่พอกิน ไม่พอกิน แซ่ไว้ละ” ถ้าเราไปแซ่ไว้ อย่างนั้นมันไม่พอกินหรอก มันต้องมีสติ แล้วถ้ามีสติจะยกขึ้นวิปัสสนา

วิปัสสนาที่เขาพูดกันว่าในโลกนี้ ตอนนี้เขาบอกวิปัสสนา นักปฏิบัติที่วิปัสสนาๆ คุณามรูปวิปัสสนา อันนั้นไม่ใช่ อันนั้นมันเป็นการดูอาการของใจเกิดดับ ถ้าดูอาการของใจเกิดดับมันก็ต้องเป็นโลภียะ เพราะว่าเราคิดจากเราใช่ไหม

เวลามีนักวิชาการมาหาเรา เขาบอกศาสนาตอนนี้เขาปฏิเสธเรื่องการทำความสะดวก เพราะว่ามันไม่มีปัญญา เขาถึงต้องใช้ปัญญา ใช้ปัญญาของเขาๆ

เราถามเขาว่า ปัญญาอย่างเขานี้ละ ปัญญาที่เขาคิดกันอยู่นี้ ที่เป็นศาสตราจารย์ ที่เป็นนักวิชาการกันอยู่นี้ เวลาในเมืองไทยหรือว่าในโลก นี่เป็นศาสตราจารย์ เขาเป็นทางวิชาการของเขา เขามีเงินประจำตำแหน่งของเขาละ เขามีเงินประจำตำแหน่ง เขาต้องทำวิชาการของเขา เขาถึงเสนอโครงการของเขา เป็นเรื่องที่ยากมาก แต่เวลาเขาทำขึ้นมาแล้ว ในเมืองไทยเราหรือในโลกนี้มีศาสตราจารย์ขนาดไหน ล้นเลย ล้นโลกมาก แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแต่ละองค์นี้ยากมาก แล้วปัญญาอย่างนั้นเป็นปัญญาอย่างลึกซึ้ง

ตอนนี้ทางวิทยาศาสตร์เขาคิดนะว่าคลื่นสมองมันมีหลาย มีอย่างกลาง มีอย่างละเอียดละเอียดสุด คลื่นสมองนะ คลื่นสมองเขาเปรียบเสมือนความคิดใจ เวลาเขาจะแก้ไขกิเลสของเขา

ต้องคลีนสมองที่ลึกเข้าไป คลีนสมองมันจะเป็นความคิด นี่คลีนสมองนะ แต่ที่นี่คลีนสมองมันแก้กิเลสได้ใหม่ เพราะสมอง คนเราสมองเสื่อม คนเราสมองพิการ แต่เขาก็ยังมีกิเลสของเขา เขาก็มีความต้องการของเขา นี่กิเลสมันอยู่ที่ใจ มันไม่ใช่คลีนสมองอันนั้น คลีนสมองนี่มันเป็นความคิด

เราบอก “คลีนของใจ” เวลาอุทิศส่วนกุศล นี่คลีนของใจ ความคิดมันมีคลีนของใจ มันมีพลังงานของมัน แต่พลังงานนี้มันละเอียดเข้าไปอีก วิปัสสนา มันจะเกิดตรงนี้ ต้องทำสมถะขึ้นมา ก่อน สมถะคือทำใจให้นิ่งโดยสัมมาณะ ไม่ใช่ให้นิ่งเป็นมิจฉา

นี่ครูอาจารย์สำคัญ สำคัญตรงนี้ ตรงที่คอยชี้นำลูกศิษย์ลูกหา คอยชี้แนะ แล้วดูดี ดูอย่าง หลวงตาท่านติดสมาธิ ๕ ปี ไปพูดกับหลวงปู่มั่น เวลาหลวงปู่มั่นบอกว่า “ให้ออกปัญญาสิๆ”

หลวงตาท่านบอก “นี่ออกปัญญาแล้ว นี่คือปัญญา สิ่งที่ว่านี่เป็นสัมมาสมาธิใช่ไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าถ้าเป็นสัมมาสมาธิมันเป็นอย่างไร”

หลวงปู่มั่นท่านว่านะ “สัมมาสมาธิขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างหนึ่ง”

สัมมาสมาธิผู้ที่ไปคิด ผู้ที่ทำใจนิ่งๆ แล้วไปติดคือนั่น อันนั้นมันเป็นมิจฉาต่างหากละ แต่เมื่อเราศึกษาว่าเป็นสัมมาสมาธิ เราเข้าใจของเรา เราเข้าใจของเราแล้วเราคิดจินตนาการของเรา กิเลสมันขุดคักล่อไว้อย่างนั้น ถึงว่าความนิ่งนี้มันต้องมีสติ นิ่งมีสติแล้วกจิตนี้ขึ้นวิปัสสนา

ผู้ที่ทำนามรูป เขาบอกจิตนี้เป็นนามธรรม จิตนี้จับต้องไม่ได้ จิตนี้ไม่มีรูป ถ้าจิตนี้มีรูป สติมันอยู่ที่ไหน แล้วจิตนี้ตั้งมั่นอย่างไร แล้วทำงานอย่างไร

เวลาเราหาทุนหารอนของเรา เราต้องมีทุนมีรอนของเราละ ทุนรอนอันนี้มันถึงจะเป็นประโยชน์ได้ ถ้ามีทุนรอน เราทำธุรกิจได้ จิตเป็นสัมมาสมาธิมันถึงจะมีทุนรอน ถ้าจิตมันไม่มีสติ ควบคุม มันเป็นเงินของคนอื่น เห็นไหม เราไปดูเงินในธนาคารมีมหาศาลเลย แต่ไม่ใช่เงินของเรา เราจะใช้ประโยชน์จากเงินอันนั้นไม่ได้ อันนี้เป็นสมถะ สิ่งที่เป็นสมถะก่อน เพราะสมถะเป็น ๑ ในมรรค ๘ มันเป็นสัมมาสมาธิ ปัญญาชอบ งานชอบ เพียรชอบ มันเป็นกรณีหนึ่งๆ ถ้าเป็นปัญญาก็เป็นความดีชอบ ถ้าเป็นงานชอบก็เป็นการวิปัสสนาชอบ

ถ้าวิปัสสนา เวลาขกขึ้นวิปัสสนา วิปัสสนา มันต้องยกขึ้นในความเห็นของจากภายใน ความเห็นจากภายในเพราะกิเลสมันอยู่ที่หัวใจใจใหม่ ถ้ากิเลสมันเห็นกาย ถ้าใจมันเห็นกายมันจะ

วิปัสสนากายได้ ถ้าใจมันไม่เห็นกาย กายมันมองไม่เห็นหรือ เพราะสิ่งที่เห็น ที่ว่าเขาเห็นกายกัน เขาเห็นแต่กายด้วยตาเนื้อ เห็นกายด้วยตาเนื้อ หมอผ่าตัดคนไข้มหาศาลเลย เวลาหมอชันสูตรพลิกศพ ผ่าศพ ผ่าต่างๆ เขาเห็นกายใหม่ เขาเห็นเป็นวิชาชีพของเขา เขาเห็นจากการส่งออกจากข้างนอกออกมา แต่เขาจะไม่เห็นจากภายในของเขาเลย ถ้าเขาเห็นจากภายในของเขาคือเห็นจากตาของใจ

สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา คือความคิด ความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา ความผูกพันเกิดขึ้นเป็นธรรมดา แล้วมันดับเป็นธรรมดาโดยที่เราไม่เห็นมัน เวลาคนทุกข์คนยากมันเกิดดับโดยธรรมชาติของมัน แต่เวลาเราวิปัสสนาไป ใจมันจะเห็นอย่างนั้น วิปัสสนา เห็นใหม่ เวลาเราเกิดดับ

เราถึงบอกว่า เราพูดประจำนะว่าพวกเราไม่เห็นทุกข์ ไม่เห็นทุกข์เพราะอะไร เพราะไม่เห็นอาการเกิดดับของมัน เราเห็นแต่ผลจากทุกข์นั้นไง ที่บ่นกันว่าทุกข์ๆ อยู่นี้ เพราะกิเลสมันถ่ายมูลของมันแล้ว มันไปของมันแล้วเราถึงได้ทุกข์ แต่ขณะที่วิปัสสนามันเห็นว่ากิเลสมันเริ่มกินเหยื่อ คือว่าจิตมันเสวยอารมณ์อย่างไร ความรู้สึก ธรรมชาติพลังงานอันนี้มันเป็นจิตเฉยๆ จิตนี้ไม่ใช่ความคิดนะ ความคิดนี้เป็นอาการของใจ เวลาจิตนี้มันเสวยความคิดมันเสวยอย่างไร เวลาจิตมันกินเหยื่อ นี่ปัญญามันเห็นตลอด ถ้าปัญญามันเห็นตลอด นี่มันเห็นทุกข์ใจ เห็นทุกข์ เห็นจิตกินเหยื่อ แล้วพอกินเหยื่อ มันแสบมันร้อนของมัน เพราะมันเป็นพิษ สิ่งที่เป็นพิษ มันรู้ว่าอาการที่กินเหยื่อ อาการของใจมันจะเกิดขึ้น นี่วิปัสสนามันเห็นตรงนั้น เห็นว่าเอ็งกินเหยื่อแล้วนะ เอ็งกินความคิดแล้ว แล้วความคิดมันให้ผลเป็นความทุกข์กับใจดวงนี้ เอ็งยังกินอยู่อีกหรือ วิปัสสนามันไล่ต้อนกันอย่างนี้

ถ้าวิปัสสนากาย เห็นสภาพของกาย ถ้าเห็นสภาพของกาย พลังงานมันพอ มันให้แปรสภาพไป สิ่งที่แปรสภาพไป นี่เหยื่อใจ เพราะจิตนี้ไปเห็นกายๆ เห็นความยึดมั่นถือมั่นของเรา สิ่งที่ยึดมั่นถือมั่นของเรา แล้วพลังงานนี้ให้มันแปรสภาพไป สิ่งที่แปรสภาพไป เวลาพูดนี้เป็นวิชาการนะ แต่เป็นวิชาการทางจิต เป็นวิชาการจากครูบาอาจารย์ที่ประสบมาแล้ว แต่เราพูด เราคิดเราฟังง่ายๆ นะ แต่แค่ทำความเข้าใจนี่เป็น ๑๐ ปี ๒๐ ปียังทำไม่ได้เลย แล้ว ๑๐ ปี ๒๐ ปีแล้วมันสงบแล้วยกขึ้นเป็นวิปัสสนาทำได้หรือไม่ได้ เราถึงอยู่ปากันไง ครูบาอาจารย์ถึงบอกว่าต้องให้ใช้ความเพียร ต้องให้ใช้ความวิปัสสนา ให้ใช้ความอดุสาหะมาก เพราะกิเลสมันอยู่ปากตายนะ

เราทำ เรานึกภาพเอา เราสร้างภาพเอา มันเป็นวิปัสสนิก ถ้าเป็นวิปัสสนิกนี่ก็เลสหยาใช้ สิ่งนี้จะแก้ก็ไม่ได้ เราต้องทำให้เป็นมัชฌิมาปฏิปทา คือให้มันเกิดขึ้นจากอำนาจวาสนาของจิตดวงนั้น ให้เกิดขึ้นจากตามความจริงของใจดวงนั้น มันถึงวิปัสสนา คนเห็นวิปัสสนาอย่างนี้จริงแล้วแยกแยะอย่างนี้ได้จริง มันจะพูดได้ด้วยถูกต้อง

เวลาครูบาอาจารย์เราเจอกัน เห็นไหม ชุ่มมสากจุมมา เอตมมุงกลมมุดม ผู้ใดออกจากป่ามา ผู้ใดประพฤติปฏิบัติขนาดไหน เวลาพูดออกมา เราพูดขนาดไหน แล้วพวกเราลูกศิษย์ เรามีครูบาอาจารย์ เราฟังเทศน์ขนาดไหน เราอ่านหนังสือขนาดไหน เราจะพูดไม่ได้ตามความเป็นจริงอย่างนั้น เปรียบเหมือนกับคนที่ขับรถไปประสบอุบัติเหตุ คนที่ประสบอุบัติเหตุจะพูดด้วยความขบถของงู แต่ไปเล่าให้ใครฟังแล้วคนไปพูดต่อ คนไปพูดต่อคือสัญญา

นี่ก็เหมือนกัน เราจำของครูบาอาจารย์เรามา แล้วเราสร้างภาพขึ้นมา เรายังไม่สามารถขับรถเข้าไปชนกับกิเลสได้ ไม่เกิดพาหะ ไม่เกิดจากวิปัสสนาญาณของเราเข้าไปชนกับกิเลส เราจะไม่เห็นตามความเป็นจริงนั้น เราพูดขนาดไหนก็ฟังออก พูดขนาดไหนก็ฟังรู้ ฟังรู้ว่าอันนี้เป็นสัญญา อันนี้เป็นความจริง ความจริงมันจะเข้าไปเป็นประสบการณ์ของมัน แล้วมันจะผจญกับสภาวะแบบนั้น มันจะขบถของงูขนาดไหน มันจะปล่อยตามความเป็นจริง นั่นเป็นวิปัสสนา แล้ววิปัสสนาแล้ว ต้องวิปัสสนาแล้ววิปัสสนาเล่า ใคร่ครวญบ่อยๆ ครั้งจนกว่ามันจะหลุดนะ นี่คือวิปัสสนา

แล้ววิปัสสนาแล้วมันยังมีนะ มันยังมีโศดาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหันต์ มันเป็นคนละชั้นคนละตอนเข้าไป มันใช้ปัญญาคนละขั้นตอนนะ ในตำราบอกว่า พระโศดาบัน มรรคของโศดาปัตติมรรค สมาธิ ปัญญา ๒๕ เปอร์เซ็นต์ สกิทาคามีมรรค ๕๐ เปอร์เซ็นต์ อนาคามีมรรค ๗๕ เปอร์เซ็นต์ แต่เวลาประพฤติปฏิบัติมันไม่เป็นอย่างนั้นหรอก มัน ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ไปตลอด แต่ความละเอียดอ่อนมันจะลึกกลับมาก นี่วิปัสสนามันยังลึกกลับอีกมหาศาลเลย ชั้นของปัญญาไม่มีขอบเขต

แต่ชั้นของสมถะมีขอบเขต ขอบเขตคือว่ามันเป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ พุคก็รู้ เห็นไหม ขนาดมีขอบเขตของมันนะ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเป็นอจินไตย ฉะนั้นเป็นอจินไตย สมาธิเป็นอจินไตย เพราะว่าอะไร เพราะอำนาจวาสนาของใจไม่เหมือนกัน บางคนเข้าได้มาก ได้น้อยขนาดไหน มันพอใจ มันพอกับงานอันนั้น เราไม่ต้องให้ลึกขนาดไหนก็

ได้ พอขอให้มีการล้างขึ้นมาแล้วยกขึ้นวิปัสสนาไป เห็นไหม สิ่งนี้มันเป็นจริง มันเป็นนิสัย มันเป็น อจินไตยนะ เอามาเทียบเคียงกันไม่ได้ ถึงบอกว่าเป็นสมบัติใครสมบัติมัน

เหมือนกับกินอาหารนะ กินอาหาร เราชอบอาหารชนิดไหนคนนั้นก็อร่อย ถ้าของเราอร่อย ไปให้คนอื่นกินเขาไม่อร่อยเลย เพราะเขาไม่ชอบ ตัวอย่างพวกฝรั่งเขากินอาหารกันสิ เราไปกินนะ จืดชืด แล้วมีแต่กลิ่นเนย มันเป็นกลิ่นเหม็นหื่น เราไม่พอใจเลย เราต้องกินผักน้ำพริกนะ แต่เขามา เจอเรากินผักน้ำพริก เขาบอกพวกนี้กระเพาะเหล็ก เพราะมันเผ็ดมาก มันกัดกระเพาะมาก แต่เรา ชาวเอเชีย ชาวตะวันออก ว่าอร่อยมาก แล้วทำให้ร่างกายแข็งแรงมาก เห็นไหม นี่ก็จริง นี่ก็ นิสัย

จิตนิสัยอย่างไรก็แล้วแต่ มันจะเข้าไปตรงกับกิเลสนั้น แล้วชำระกิเลสนั้น นั่นเป็น วิปัสสนา วิปัสสนาเป็นขั้นเป็นตอนมาก ถึงสำคัญมาก การแก้กิเลส การแก้ทุกข์ ถ้ามีครูมีอาจารย์ คอยชี้แนะ เราถึงติดครูดิถีอาจารย์กัน ตำราบอกห้ามติดบุคคล ให้คิดธรรมดา แต่ธรรมะมันอยู่ใน ใจนั้น ธรรมะในใจของครูบาอาจารย์ ธรรมะที่สื่อได้ ธรรมะที่มีชีวิต ธรรมะที่พูดได้ ธรรมะใน พระไตรปิฎก ธรรมะที่ตาย ธรรมะที่ตายคือมันไม่มีชีวิต แต่ถ้าเราอ่านกันมาขนาดไหน ถ้าเรามี โอกาส เพราะสิ่งที่มีชีวิตมันตาย ครูบาอาจารย์เราต้องตายไปทั้งหมด คนที่เกิดขึ้นมาต้องตาย ทั้งหมด เวลาตายไปแล้วเราก็เสียโอกาส ถ้าเราไปเจอสิ่งที่มีชีวิตแล้วเป็นธรรมในหัวใจ ถึงจะเป็น โอกาสของเรา

แต่ถ้าเราไม่มีอย่างนั้นเราก็ต้องค้นคว้าเอาแบบหลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ ไม่มีครูมีอาจารย์ ต้องค้นคว้าเอา ต้องพิสูจน์เอา แล้วกว่าจะได้มา เพราะมีอำนาจวาสนา ต้องค้นคว้าขนาดไหน ถึง จะได้อันนี้มานะ

ถึงบอกว่า เริ่มต้นตั้งแต่สมณะ วิปัสสนา แล้วฆานโลกีย์เป็นการส่งออก อย่างที่เขาติดกันอยู่ จะเป็นเกจิอาจารย์ เกจิอาจารย์ขนาดไหนก็แล้วแต่ถ้าใกล้จะเสียชีวิตจะพูดทุกคนเลยว่ามีมาติดทาง แล้ว เพราะใช้ฆาน ใช้จิตนี้เพ่ง เพ่งให้วัตถุนี้หมุนได้ วัตถุนี้เคลื่อนที่ได้เลย พระหรือตะกรุดนี้เพ่ง ให้เคลื่อนที่ได้ เพราะใช้พลังงานของจิต มันจะเคลื่อนที่ของมันไป เพราะพลังของจิต

ตัวอย่างทางยุโรปเขานะ เขาใช้พลังของจิตไปงอเหล็ก พับเหล็ก ดัดเหล็ก ใช้อำนาจจิตเพ่ง แล้วพับได้เลย ฝรั่งเขาก็ทำได้ แต่เรานี่ เราเป็นชาวพุทธ พุทธสอนถึงมรรคญาณ ถึงปัญญาจาก ภายใน ไม่ใช่ฆานโลกีย์อย่างนั้น แต่เราติดฆานโลกีย์กันแล้วเราก็ไปเพ่งของให้เป็นสิ่งที่มีคุณค่า

สิ่งที่เป็นวัตถุให้มีฤทธิ์มีเดชขึ้นมา แล้วเราก็ตัดกัน นี่เราตัดสิ่งที่เป็นฉานโลกีย์ ฉานโลกีย์เจริญ แล้วเสื่อม

พระเทวทัตเหาะได้ พระเทวทัตแปลงเป็นงูก็ได้ แปลงกายก็ได้ เหาะเหินเดินฟ้าได้หมดเลย ทำไมคิดจะฆ่าพระพุทธเจ้าล่ะ คนมีฉานโลกีย์ขนาดนี้ทำไมคิดฆ่าคนล่ะ แต่ถ้าเป็นธรรมนะ ทำไม่ได้ ทำไม่ได้หรอก เพราะความคิดนี้มันเป็นบาปอกุศล แม้แต่คิดยังคิดไม่ได้เลย การเกิดความคิดจากหัวใจจะเบียดเบียนคนอื่นนี่มันเบียดเบียนใจตัวเองแล้ว มันเห็นความเบียดเบียนอันนี้ มันทำไม่ได้ ธรรมนี้คิดอย่างนั้นไม่ได้ แต่ฉานโลกีย์มันทำได้

ฉานโลกีย์นี้ต่ำมาก สุดทำขึ้นมาแล้วก็ยังเป็นสมณะส่วนหนึ่ง แล้วถึงจะมาเป็น สมณะต้องเป็นสัมมาสมาธิส่วนหนึ่งแล้วจะเป็นวิปัสสนา วิปัสสนาก็เป็นโศคาปัตติมรรค สกิทาคามิมรรค อนาคามิมรรค อรหัตมรรค เป็นขั้นเป็นตอนไป ธรรมะนี้ละเอียดอ่อนมาก อยู่ในหัวใจนี้ สมบัติของใจถึงมหาศาล สมบัติของใจถึงพลิกแพลงได้ สมบัติของใจถึงค้นคว้าได้

เราอยู่ในโลกนี้ เราค้นคว้าในโลกนี้ เราก็พยายามเอาวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์โลกนี้ยังพิสูจน์ไม่ได้เลยว่าแกนของโลกอยู่ที่ไหน ความเป็นไปของโลก แร่ธาตุในโลกมหาศาล แต่ขณะที่ในหัวใจมันลึกกลับกว่านั้นมหาศาลเลย แล้วปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาที่วิปัสสนามันมหัศจรรย์มหาศาล มหาศาลจริงๆ เรื่องศาสนานี้ยอดเยี่ยมมหาศาลมาก แต่เราจะเชื่อขนาดไหน เราจะค้นคว้าขนาดไหนอยู่ที่ความเชื่อของเรา เราค้นเข้ามาที่ใจนี้

วันนี้วันพระ ให้ตั้งใจแล้วทำอย่างนี้ ฉานโลกีย์แล้วก็สมณะ วิปัสสนา นี้พูดเป็นหลักการนะ แต่ถ้าพูดในการประพฤติปฏิบัติมันจะมีแง่มุม เหมือนต้นไม้ต้นหนึ่ง กิ่งก้าน สาขา ใบมันนับไม่หวาดไม่ไหวหรอก นี่ถึงต้องมีครูอาจารย์คอยชี้แนะ เพราะใบของต้นไม้ต้นหนึ่งเราจะนับขนาดไหน จิตนิสัยหรือความเห็นของจิตมันร่อยแปดร้อยพันคมในหัวใจเวลามันออกขึ้นมา เราจะต้องจัดการมันให้หมด ถึงที่สุดแล้วมันเกิดมาจากรากแก้ว ถึงที่สุดแล้วมันเกิดมาจากพลังงานของใจตัวเอง ถ้าเราชักพลังงานของใจคือชักรากแก้วอันนี้ออก จบสิ้นกระบวนการการประพฤติปฏิบัติ นั่นคือนิพพาน เอวัง